

A Ko e 'Ekesotosi mei 'Isipite:

— Kataki 'o mavahe! ('Ekesotosi 12:31-36)

- ❖ — Na'e lala kotoa 'a 'Isipite, "he na'e 'ikai ha fale na'e 'ikai mate ha taha" ('Ekesotosi 12:30). Na'e fu'u tomui hono fakangofua 'e Felo ke mavahe 'a 'Isileli.
- ❖ — 'I he kupu'i lea "tapuaki'i foki mo au" ('Ekesotosi 12:32), na'e fakahaa'i ai 'e Felo 'a e ngaahi ongo 'a hono kakai kotoa: kataki 'o tuku ke 'oua na'a toe hoko ha me'a kiate kinautolu!
- ❖ — Na'e 'ikai ko hano fakahaa'i ia 'o e fakame'apango'ia mo'oni 'i he'ene faihala, ka ko ha faka'amu ke tuku 'a e faka'auha.
- ❖ — 'I he taimi na'e fie ma'u ai 'e 'Isileli ke totongi 'a e ngaahi ta'u 'o 'enau ngaue, na'e "foaki 'e he kau 'Isipite kiate kinautolu 'a e me'a kotoa pe na'a nau kole" ('Ekesotosi 12:36). 'I he founga ni, na'e fakapapau'i ai 'e he 'Otua 'e mavahe lelei 'Ene 'uluaki fanau mei 'Isipite—pea fonu hono to'ukupu.

Ko e Fakatapui 'o e 'Uluaki Fanau ('Ekesotosi 13:1-16)

— Na'e fakatapui 'a e 'uluaki fanau 'i he mate. Na'e pau ke mate 'a e 'uluaki fanau kotoa pe. Ka na'e 'osi fai ha fokotu'utu'u ke fetongi 'a e 'uluaki fanau, koe'uhi ke toe mate ha taha kehe 'o fetongi ia.

— Tokanga ki he va fetu'utaki:

(1) Ko 'Isileli 'a e 'uluaki fanau 'a e 'Otua ('Ekesotosi 4:22)

(2) Ko e Siasi he 'aho ni ko e 'Isileli fakalaumalie (Kal. 6:16)

(3) Ko ia ai, kuo pau ke tau mate kotoa kae fakatapui kitautolu ki he 'Otua.

(4) Ka 'oku 'i ai ha Tokotaha kuo pekia 'o fetongi kitautolu

— Na'e pekia 'a Sisu, "ko e Lami 'a e 'Otua" (Sione 1:29), koe'uhi ko ia 'oku ne 'ai Hono ta'ata'a 'i he matapa 'o honau loto ke 'oua na'a mate ka ke ne ma'u 'a e MO'UI TA'ENGATA.

— Kuo 'osi fai 'e he 'Otua 'ene tafa'aki. Ko hotau fatongia ke tuku ke 'ufi'ufi kitautolu 'aki hono ta'ata'a huhu'i.

❖ B Ko e kolosi 'i he Tahi Kulokula:

Fihia 'i he Toafa ('Ekesotosi 13:17-14:12)

— 'I hono fakangofua 'e Felo, na'e 'alu atu 'a 'Isileli "mateuteu ki he tau" ('Ekesotosi 13:18). Ka na'e 'ikai fie ma'u 'e he 'Otua ke nau fehangahangai mo e tau, ko ia na'a Ne tataki takai kinautolu ('Ekesotosi 13:17).

— Lolotonga ia, na'e fakame'apango'ia 'a Felo 'i he'ene fakatomala pea ne tuli 'a 'Isileli ('Ekesotosi 14:5). Na'e fihia 'eni 'a 'Isileli 'i he toafa, 'o 'ikai ha hao mei ai. ('Ekesotosi 14:2-3, 9).

— Ko ha ngaue 'o e tui, na'a nau 'ave mo kinautolu 'a e sarcophagus 'o Siosefa ('Ekesotosi 13:19). 'Ikai ngata ai, na'e tataki kinautolu 'e he 'Otua 'i ha mana ('Ekesotosi 13:21).

— Kae kehe, 'i he sio atu ki he kau tau 'a Feló, na'e holoa faka'aufuli 'enau tuí. ('Ekesotosi 14:10-12). He vave ē ko e ngalo 'iate kinautolu 'a e ngaahi mana na'a nau hokosiá! 'E lava nai ke hoko 'eni kiate kitautolu foki?

— **Ko ha hala 'i he tahi ('Ekesotosi 14:13-31)**

— 'I he fehanganahangi mo e si'isi'i 'a e tui 'a e kakai, na'e fakalotolahi'i kinautolu 'e Mosese ke nau falala ki he 'Otua ('Ekesotosi 14:13-14):

(1) "'Oua 'e manavahe": Ko e 'uluaki sitepu ke ikuna ko e falala ki he 'Otua

(2) "Tu'u ma'u": Kuo pau ke tau fa'a kataki 'i hotau tu'unga, 'o 'ikai launga.

(3) "Vakai ki he fakamo'ui": Kapau te tau tuku ke tataki kitautolu 'e he 'Otua, 'oku fakapapau'i 'a e ikuna

(4) "'E tau 'a e 'Eiki ma'au": 'Oku tau'i 'e he 'Otua ma'atautolu 'a Setane mo e angahala. Ko Kalevale 'a e fakamo'oni ma'ongo'onga taha 'o e me'a ni.

— Na'e 'oange 'e he 'Otua ki he kakai 'a e fekau pe 'e taha: "laka atu" ('Ekesotosi 14:15).

Talu mei he momeniti ko 'eni, na'e kamata 'a e me'a ta'e'amanekina ('Ekesotosi 14:19-31):

(1) Na'e tu'u 'a e 'angelo 'a e 'Otua mo e pou 'ao 'i he vaha'a 'o e 'apitanga 'o 'Isileli mo e 'apitanga 'o e kau 'Isipite

(2) Lolotonga e po'uli, ko e pou ko e fakapo'uli ki he kau 'Isipite, mo e maama ki he kakai 'Isileli

(3) Na'e hiki hake 'e Mosese 'ene tokotoko pea mavaeua 'a e tahi koe'uhi ke lava 'a 'Isileli 'o fou atu 'i he kelekele momoa.

(4) Na'e hu 'a 'Isileli ki tahi, pea na'e hoko 'a e vai ko e ngaahi 'a 'i honau to'omata'u mo to'ohema

(5) Na'e hu foki 'a e kau 'Isipite ki tahi

(6) 'I he mafoa 'a e ata, na'e faka'ita'i 'e he 'Otua 'a e kau 'Isipite

(7) 'I he'enu feinga ke holomui, na'e foki 'a e tahi ki hono halanga, 'o faka'auha kotoa 'a e kau tau.

❖ **Ko e katoanga:**

❖ **Ko e Hiva 'a Mosese ('Ekesotosi 15:1-21)**

— — 'I he'ene sio ki he me'a na'e hoko, na'e taki 'e Mosese 'a 'Isileli 'i ha hiva 'o e fakafeta'i, lolotonga ia 'oku tali 'e Meliame 'aki ha kuaea, fakataha mo e kau fafine ('Ekesoto 15:1, 20-21).

— — 'I he fo'i hiva ko 'eni, 'oku 'ikai ha lau ia ki he me'a kuo fai 'e 'Isileli. 'Oku 'ikai ngata pe 'i he'ene fakahikihiki'i 'a e 'Otua 'i he'ene faka'auha 'a e fili ('Ekesotosi 15:6), ka 'oku toe faka'apa'apa'i foki ia 'i he'ene ngaahi ngaue ('Ekesotosi 15:11). 'Oku fakaha 'a e tali 'a kinautolu 'oku fanongo ki he me'a kuo hoko ('Ekesotosi 15:14).

— — 'Ikai ngata ai, ko e me'a 'oku te'eki ke fai 'e he 'Otua kuo fanongonongo ia: "Te ke 'omi 'a kinautolu 'o fokotu'u 'i he mo'unga 'o ho tofi'a" ('Ekesotosi 15:17).

— — 'I he taimi kuo fakaha ai 'a e ngaahi fakamaau 'a e 'Otua, pea faka'auha 'a e kovi mo e fakamalohi, 'e fakahikihiki'i la 'e he huhu'i 'o e ngaahi pule'anga 'i he ngaahi fakamaau ma'oni'oni ko ia, 'o hiva'i 'a e hiva 'a Mosese mo e Lami (Fakaha 15:3).